

Valdymo koordinavimo centras fiksuoja reikšmingas savivaldybių valdomų įmonių (SVĮ) valdysenos spragas. Daugumoje didžiųjų SVĮ yra pažeidžiami EBPO valdysenos principai ir Vyriausybės nutarimas, numatantis, kad įmonių valdybų ir kitų kolegialių organų veikla turi būti atribota nuo politinės įtakos. Nemaža dalis SVĮ kolegialių organų yra suformuoti iš savivaldybės tarybų narių, administracijos direktorių ar jų pavaduotojų.

„Siekiant didesnio SVĮ veiklos viešumo ir skaidrumo, pernai Vyriausybės suteikti įgaliojimai leido stebėti ir rinkti informaciją ne tik apie valstybės, bet ir apie savivaldybių valdomų įmonių veiklas. Pirmieji ženklai, pradėjus analizuoti didžiąsias SVĮ, kurios iš esmės savo dydžiu ir veiklos apimtimis prilygsta valstybės valdomoms įmonėms, verčia suklusti. Reiškiamo didžiulį susirūpinimą dėl esamos kai kurių SVĮ valdysenos, kuri prasilenkia ne tik su gera EBPO šalių praktika, bet ir Lietuvoje galiojančiais teisės aktais“, – pažymi Valdymo koordinavimo centro funkcijas atliekančios VŠĮ „Stebėsenos ir prognozių agentūra“ direktorius Vidas Danielius.

Iš 21 didžiųjų SVĮ šiuo metu valdybos yra suformuotos 19-je įmonių, kur nepriklausomi nariai tesudaro 35 proc. Net penkių SVĮ valdybos dirba apskritai be nepriklausomų narių, o tuo tarpu įmonių veiklos priežūrą vykdančiose ir svarbiausius su jų valdymu susijusius sprendimus priimančiose stebėtojų tarybose, kurios suformuotos 11-oje SVĮ, nepriklausomi nariai darbuojasi tik vienoje SVĮ.

Šiuo metu galiojančiame Vyriausybės nutarime, numatančiame kandidatų parinkimo tvarką į valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių kolegialius organus, reikalaujama, kad ne mažiau kaip ½ valdybos ar stebėtojų tarybos sudarytų nepriklausomi nariai.

Valdymo koordinavimo centro vadovas V. Danielius atkreipia dėmesį, kad tik 8 iš analizuotų didžiųjų SVĮ, visiškai atitinka teisės aktus. „Susisiekimo paslaugos“, „Kauno vandenys“, „Kauno švara“, „Kauno autobusai“, „Busturas“, „Klaipėdos autobusų parkas“, „Šiaulių energija“, „Visagino energija“ – yra vienintelės savivaldybės valdomos įmonės, kurių valdybos suformuotos iš ne mažiau nei ½ nepriklausomų narių.

Daugumoje didžiųjų SVĮ valdybose priklauso savivaldybės administracijos direktoriai ir jų pavaduotojai, o į beveik visas didžiųjų SVĮ stebėtojų tarybas yra paskirti savivaldybių tarybų nariai.

„Įmonių valdybų ir kitų jos kolegialių organų depolitizavimas ir vis augantis jų nepriklausomumas, yra vienas reikšmingiausių pastarųjų metų valstybės valdomų įmonių (VVĮ) pasiekimų, leidęs sėkmingai Lietuvai atverti duris į EBPO. Tuo tarpu SVĮ, ypač

veikiančios didžiuosiuose Lietuvos miestuose, vis dar yra priklausomos nuo politikų valios.

Vien tai, kad beveik visų Vilniaus savivaldybės valdomų įmonių kolegialiuose organuose yra politinio pasitikėjimo asmenys, o pusėje jų dirba dar ir politikai, yra labai rimtas signalas, kad SVĮ valdysena visiškai prasilenkia su EBPO principais“, – sako Valdymo koordinavimo centro vadovas V. Danielius.

Šiuo metu iš viso šalyje veikia 250 savivaldybės kontroliuojamų įmonių, iš kurių kolegialūs organai sudaryti tik 153-ose SVĮ. Nepirklausomi nariai SVĮ valdybose ir kituose kolegialiuose organuose tesudaro 12 proc.

Preliminari SVĮ valdysenos analizė atlikta pagal SVĮ pateiktus duomenis 2018 m. gruodžio 31 d. datai bei 2019 m. liepos pradžioje analizuotus 21-os didžiosios SVĮ duomenis.

